Güýzde ýapraklaryň näme üçin reňkini üýtgedýändigi barada pikir edip gördüňizmi? Ýylyň iň romantik möwsümi hasaplanýan güýz pasly, pastel reňkleriniň möwsümi hökmünde bellidir. Bu möwsümde tebigatda sary we gyzyl reňkleri aşa köp görýäris. Eýsem, her güýzde bolup geçýän bu hadysanyň sebäbi nämekä diýip pikir edip gördüňizmi? Ýapraklaryň näme üçin pasyllara görä reňkini üýtgedýändigini anyklamagyň wagty geldi!

Bilşimiz ýaly, ösümlikleriň hersinde olara reňk berýän pigmentler bar. Hlorofil iň köp ýaýran pigmentdir we ýapraklary ýaşyl görkezýär. Karotin ösümliklere mämişi görnüşini berýän pigmentiň başga bir görnüşidir. Ksantofiller sary reňk öndürýär, antosýaninler bolsa gyzyl we gyrmyzy reňkleri öndürýär. Ösümlikleriň reňkleri ösýän möwsümlerine we topraklaryna görä üýtgeýär. Möwsüme baglylykda ýaşyl, sary, mämişi, gyzyl, goňur we hatda gyrmyzy ýapraklary görüp bilersiňiz.

Ösümlikler fotosintez wagtynda Günden alýan ýagtylygyny himiki energiýa öwürýärler. Bu planetamyzdaky ýaşaýşy goldaýan kislorod, ýokumly maddalar we beýleki organiki maddalary döredýär. Hlorofil bu prosesiň aýrylmaz bölegidir. Güýz möwsüminde howa sowuk bolanda Gün şöhlesi hem azalýar. Ösümliklere az hlorofil gerek bolany üçin bu pigment ýuwaş-ýuwaşdan dargap başlaýar. Şeýle bolansoň, ösümlikleriň ýaşyl reňki ýitýär. Bu amalda mämişi reňk berýän karotin pigmenti has görnükli bolýar we ýapraklaryň reňki üýtgeýär.

Gyzyl reňkli antosýanin pigmenti, tebigy şeker saklaýan käbir ösümlik ýapraklarynda tomus aýynyň ahyryna has köp reňk berip başlaýar. Bu güýzde reňk dürlüligini ýokarlandyrýar. Sosna ýaly käbir agaçlar ýylyň dowamynda ýaşyl bolup galýarlar, ýapraklaryny dökmeýärler we gyşda ýaşyl görünmegini dowam etdirýärler. Sosna we arça ýaly käbir görnüşler, esasanam, garly gyş landşaftynda ajaýyp görnüşleri bilen tapawutlanýar. Sowuk gyş aýlarynda ýapraklaryny gorap saklaýan ýaprakly agaç görnüşleri, ýabany tebigat üçin aýrylmaz durmuş ýoluny döredýär. Ine-de, ýapraklaryň reňkiniň üýtgemeginiň sebäbini öwrendik. Onda näme üçin güýzde ýapraklar düşýär? Bu ýagdaýyň aňyrsynda birnäçe himiki proses bar.

Güýz ýakynlaşdygyça agaçlaryň sütüninde ýörite öýjükler ösýär. Bu agaç bilen ýapragyň arasynda päsgelçilik döredýär. Ahyrynda, ýeller güýçlenip başlanda, ýapraklar gowşaýar we agaja ýapyşmakda kynçylyk çekip ýere gaçýar. Indi güýzde ýapraklaryň reňkini üýtgedýän soragyň jogabyny bilýärsiňiz. Munuň sebäbiniň howa we temperatura şertleri sebäpli ýüze çykýan himiki üýtgemelerdigini öwrendik. Goňur ýapraklaryň arasynda gezeniňizde ýa-da romantika pursatlary başdan geçireniňizde bu ýagdaýa sebäp bolýan çylşyrymly himiki prosesleri ýadyňyzda saklap bilersiňiz!

Все права защищены

save pdf date >>> 24.01.2026

«THE ASHGABAT TIMES».

Все права защищены

save pdf date >>> 24.01.2026